
Til kirkerådet
Fra Hol kirkelige fellesråd
Geilo, 14.6.17

Høring- forslag til nye regler for valg av menighetsrådet, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet har sendt forslag til nye valgeregler ut på høring. Etter høringen vil sak om Kirkevalg komme opp på Kirkemøtet 2018, og evt. nye regler bli tatt i bruk under Kirkevalget 2019.

Som følge av kirkeforliket i 2008 og fristillingen av den norske kirke fra staten, forpliktet Kirken seg blant annet til å innføre en demokratireform som skulle åpne for reelle alternativer ved de kirkelige valgene og økt bruk av direktevalg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Tidligere var det menigheten selv som valgte menighetsrådet gjennom en avstemming i forbindelse med en gudstjeneste, og de nyvalgte menighetsrådene valgte deretter bispedømmerådet.

Generell vurdering

Ved de første Kirkevalgene slet Kirken med vanskelige og kompliserte valgeregler fullstendig i utakt med reglene for de andre offentlige valgene. Dette har bedret seg etter hvert som valgreglene er samordnet, og ved Kirkevalget i 2015 var endelig reglene (for første gang!) til å forstå for folk flest. Et resultat av dette er bl.a at antall stemmesedler som måtte underkjennes gikk drastisk ned. I bispedømmerådsvalget gikk f.eks feilprosenten ned fra 10 % i 2011 til 0.07 % i 2015. Så lenge Kirkevalget gjennomføres likt med offentlige valg, dvs kommunestyre- og fylkestingsvalget, så er det et meget viktig poeng at valgordningene ligner hverandre. Et enkelt og forståelig opplegg for valget er også et godt virkemiddel for å lokke folk til kirkevalgets stemmeurner.

Vurdering av de enkelte forslag i høringen, med referanse til punktene i høringsnotat 27. mars 2017- kortversjonen

(Høringssvar i boks etter hvert punkt)

Pkt 2.1 Direktevalg eller kombinasjonsvalg av direkte og indirekte valgogang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Det tenkes tre alternative modeller:

1. Videreføring av dagens regler, der bispedømmerådene selv kan velge om alle skal velges direkte i kirkevalget, eller om halvparten skal velges av de nyvalgte menighetsrådene

-
2. Direkte valg på alle leke medlemmer
  3. Kombinasjonsvalg i alle bispedømmer

I et notat fra valgstyret i Tunsberg etter kirkevalget 2015 er denne problemstilling omtalt:

«I Tunsberg og tre andre bispedømmer ble de leke medlemmene av bispedømmerådet valgt i to omganger. Fire ble valgt ved Kirkevalget, tre ble valgt av de nyvalgte menighetsrådene i november. Denne todelingen med to måneder mellom, ga noen utslag som omtales her:

- *Enkelte på nominasjonskomiteens liste, som fikk minst representanter, jobbet aktivt opp mot menighetsrådene for at de skulle stemme på seg for å «rette opp» valgresultatet i 2. valgomgang.*
- *Samtidig arbeidet også Åpen Folkekirke, som fikk flest representanter, for at dette skulle gjenta seg når de tre siste skulle velges.*
- *Kirkekontorene ble i en «skvis» med hvor mye de skulle informere menighetsrådene om de to listene, og hvilken rolle de skulle innta (uten å drive valgkamp).*
- *To valgomganger medførte ekstraarbeid for bispedømmekontoret og valgrådet*
- *To valgomganger gir ikke avklaring om sammensetting av det nye bispedømmerådet før like før jul*
- *Varamannsliste sammensatt fra to ulike valg er uheldig, og vi ser også at kandidater til varamannsplassene kommer til dels ulikt ut på de to valgene.*
- *De fire som ble valgt inn på direkte valg har mellom 32 000 og 34 000 stemmer bak seg.*
- *De tre som ble valgt inn på indirekte valg (2. valgomgang) har mellom 389 og 416 stemmer bak seg.*
- *Er det rettferdig at syv medlemmer av samme råd velges inn med så ulikt velgergrunnlag bak seg?*
- *Ser de nyvalgte menighetsrådene det som en viktig oppgave å være med og velge inn tre personer i bispedømmerådet, eller kan like godt alle velges direkte?»*

<p>Vi anbefaler at modell 2 Direkte valg av alle leke medlemmer velges. På denne måte får man avgjort sammensetningen av bispedømmerådet kort tid etter valget</p>

Pkt 2.2 side 3 Flertalls- og forholdstallsvalg

Notatet har en forholdsvis grundig drøfting av ordningene med flertalls- og forholdstallsvalg. Dette har antagelig sin bakgrunn i det man opplevde ved Kirkevalget 2015: At det ble stilt mer enn en liste ved valg til bispedømmeråd. Det virket som dette forvirret valgavviklingen mye mer enn det som hadde vært naturlig; I andre offentlige valg er det nesten uten unntak mer enn en liste å velge blant. Det er kun noen få små kommuner som har flertallsvalg, altså kun en liste å forholde seg til.

Det kom opp spørsmål etter Kirkevalget 2015 om det var positivt eller negativt for Kirken at det ble stilt to valglister til bispedømmerådsvalget. Det var et underlig spørsmål å få når man skal innføre kirkedemokrati. Den store økningen i valgdeltagelsen på bispedømmerådsvalget 2015 landet rundt hang antageligvis nøye sammen med to lister med ulikt standpunkt til

---

viktige kirkepolitiske saker. Om to lister til valget voldt bekymring for enkelte i Kirken, så var velgerne veldig godt vant til å ha flere lister å velge blant.

Det spesielle med de to valglistene i Kirkevalget var at den ene lista (nominasjonskomiteens liste) på mange måter ble regnet som den «offisielle lista», mens Åpen folkekirke ble benevnt som den «andre» lista eller den «alternative» lista.

Når det gjelder spørsmålet om flertalls- eller forholdstallsvalg, så skisserer høringsnotatet fire ordninger:

1. Videreføring av dagens ordning
2. Ordning med nominasjonskomiteens forslag og andre lister- samtidige frister
3. Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister- intensjonsfrist og listefrist
4. Ordning med utgangspunkt i flere selvstendige lister, uten en nominasjonskomite-intensjonsfrist og listefrist

For alternativ 1-3 åpnes det som før for supplerende nominasjon, dvs at et antall medlemmer kan forlange et nytt navn satt opp på lista. Dette er med og ivaretar at soleklare kandidater ikke er blitt nominert.

Spørsmålene som reises ved drøfting av disse modellene er:

- Skal det (som før) etableres en nominasjonskomite av bispedømmerådet, som utarbeider nominasjonskomiteens forslag?
- Hvordan skal ordningen organiseres for de som evt. vil stille andre lister?
- Hvordan sikre at de som ikke føler seg representert av nominasjonskomiteens forslag kan stille sin egen liste?
- Skal det først avventes om det stilles andre lister, og hvis ikke: Starte arbeidet med å etablere en nominasjonskomite for å stille liste fra bispedømmerådet?
- Ved noen av modellene må det etableres to tidsfrister, som kompliserer valgavviklingen

Det er litt spesielt med Kirkevalget i og med at det sittende bispedømmeråd utarbeider sitt eget listeforslag. Samtidig må man være klar over at dette skyldes at det som har vært vanlig ved Kirkevalgene, både bispedømmerådsvalget og menighetsrådsvalgene, har vært flertallsvalg på ett listeforslag, og ikke forholdstallsvalg mellom flere listeforslag.

Erfaringene med to lister fra bispedømmerådsvalget i 2015 var gode. Det ble tidlig klart at nominasjonskomiteens forslag ikke omfattet nok kandidater med «rett» syn på en viktig kirkepolitisk sak, og da ble det etablert en alternativ liste. På samme måte etableres også alternative lister ved kommunestyrevalgene, ofte på grunn av et begrenset antall saker (eller til og med kun en sak, f.eks bompengering rundt byen/kommunen). Dette er demokrati i praksis.

Det som ble oppfattet som et problem i 2015 var det som skjedde mellom de to valgomgangene, der de som hadde tapt første runde mente at kirkekontorene/bispedømmet hadde oppgave med å «rette opp» valgresultatet i andre

---

runde. Dette problemet forsvinner hvis man gjennomfører valget som direktevalg i en omgang, se uttalelse under forrige punkt.

Hvis man fortsetter dagens ordning med å etablere en nominasjonskomite tidlig, få innspill med begrunnelse på kandidater fra menighetsrådene, for så å utarbeide et listeforslag, vil det tidlig i prosessen bli klart om dette listeforslaget er bredt nok til at alle kan forholde seg til det. Hvis dette forslaget er klart i god tid før innlevering av listeforslaget, vil det være rom for andre til å utarbeide sine lister.

Det synes unødvendig komplisert å innføre en ordning med to tidsfrister.

Hol kirkelige fellesråd anbefaler at dagens ordning (alternativ 1) blir valgt i spørsmålet om flertalls- og forholdstallsvalg.

2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper mm

Det er anskueliggjort forskjellige modeller for tilskudd ifm valget, både for nomineringsfase og valgfase.

Hol kirkelige fellesråd mener de som stiller listeforslag må likebehandles økonomisk, og overlater til Kirkerådet å utarbeide gode løsninger på dette.

2.4 Personvalgregler

Etter flere kompliserte måter å nominere kandidater på, endte man i 2015 opp med en begrensning på antall tilleggsstemmer på tre. Stryking er ikke tillatt. Kirkerådet ber om innspill på om stryking skal gjeninnføres.

Samtidig foreslås det fra Kirkerådet et nytt punkt om at det skal stilles krav om at kandidater må ha oppnådd åtte prosent personlig stemmetall ved bispedømmerådvalget for å kunne bli kåret før rekkefølgen på listen.

Kirkerådet ber også om innspill på om et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget skal kunne gis et stemmetillegg (forhåndskumuleres), slik det er ved kommunestyrevalget.

Korte kommentarer til punktene:

Tilleggsstemmer. Det er en grei ordning å kunne gi et begrenset antall tilleggsstemmer, men siden dette ikke er tilfelle for kommunestyrevalget så virker dette forvirrende. En ordning med ubegrenset antall tilleggsstemmer hadde medført samme ordning for begge valg.

Stryking. Det er helt klart at det gjorde utslag på hvem som ble valgt inn i kommunestyrene da ordningen med stryking ble tatt bort. Hensikten var at kandidater skulle slippe å oppleve det å bli «radert» ut av en liste pga mye stryking, men nå er det en gang slik at en eller

-----

annen kommer sist på lista i kåringen uansett. Om dette da er på grunn av mye stryking eller lite tilleggsstemmer oppleves kanskje ikke så forskjellig?

Personlig stemmetall. Det er et forslag om at man må ha et personlig stemmetall på åtte prosent, alternativt fem prosent, for å bli valgt. Dette gjelder kun ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte, ikke menighetsrådvalg, og tilsvarer ordningen for fylkestingsvalg. En ser ingen praktiske fordeler ved at det settes slike krav til kandidater på en demokratisk oppsatt liste.

Stemmetillegg. Ved kommunestyrevalgene kan man sikre at en kandidat alle vil ha øverst kan sikres denne plassen ved å gis stemmetillegg. Man kan også sikre en kandidat med uredde og klare synspunkt en plass. En ser ingen grunn til at dette ikke skal kunne gjøres ved Kirkevalget som ved kommunestyrevalget.

Hol kirkelige fellesråd uttaler følgende:

- **Ordningen med tre tilleggsstemmer er grei, men ved å ta bort antallet ville man få samme ordning som ved kommunestyrevalget**
- **Det er ikke ønske om å innføre stryking. Men dersom kommunene innfører stryking bør også kirken gjøre det for at reglene skal være mest mulig like**
- **Det anbefales ikke å innføre regler for personlig stemmetall ved bispedømmerådvalget**
- **Det anbefales å innføre samme ordning for stemmetillegg som ved kommunestyrevalget**

4.5.2 Stemmegivningen på valgtinget

Kirkerådet har sett behov for å stramme inn kravet om hemmelig valg ut fra en del uheldige episoder ved Kirkevalget 2015. Eksempler på dette er omtalt slik i rapporten fra valgstyret i Tunsberg i 2015:

- *Noen steder er det ikke anskaffet valgavlukker til Kirkevalget, så velgerne bare ble satt rundt et bord sammen med andre.*
- *Ett sted gikk urnen full, og resten av stemmeseddene ble lagt i en plastpose ved siden av.*
- *En del valgfunksjonærer har ikke kunnet svare på enkle spørsmål fra velgerne.*
- *Noen valgfunksjonærer har forklart forskjellen på de to listene på uheldige måter*

Det foreslås nå følgende regel: «*Velgeren skal i enerom og usett brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på. Velgeren leverer stemmeseddelen til stemmestyret, som stempler den med et offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen ned i en urne.*»

Denne regel beskriver meget klart hvordan en stemmegivning skal foregå, men burde også vært praktisert slik i 2015! Noe av forklaringen er vel at kirken fortsatt ikke er helt vant med å avvikle valg, mens kommunen har hatt valg annet hvert år i alle år.

Hol kirkelige fellesråd støtter den foreslåtte presisering/regel for stemmegivning

Øvrige forslag

Kirkekontorenes rolle

Ved valget i 2015 viste det seg også at det var en del administrative flaskehalsar i valgavviklingen. Noe av dette ble omtalt slik i rapporten fra valgstyret i Tunsberg i 2015:

Vi ser også under innsendelsen av stemmesedler til 2. valgongang at en del kirkekontor «sliter» med valgrutinene, når valgrådet opplever:

- *Gammelt og nytt menighetsråd har fått stemt (mens kun det nye hadde stemmerett)*
- *Alle stemmesedler lagt i en konvolutt, ikke hver sin*
- *En del menighetsråd har ikke klart å sette opp et møte i november for å få stemt*
- *Sen innsending av stemmesedler*

Dette til tross for at administrasjonen i bispedømmet har orientert godt om hva og hvordan ting skal gjøres.

I begge valgonganger har det vært et problem at konvolutter med stemmesedler er blitt forsinket i postgangen. Ved første valgongang opplevde vi at den som ble offentliggjort som valgt av de lek kirkelig tilsatte rykket ned til varamannsplass etter at en konvolutt (stemplet innen fristen) dukket opp etter at valgrådet hadde godkjent resultatet.

Også i forbindelse med 2. valgongang var det konvolutter på vei i posten da valgstyret hadde møte for godkjenning av valgresultatet 7 dager etter fristen for innsending.

Det må gjøres noe med disse prosedyrer ved neste valg.

En del av disse ting skyldes at mange kirkekontor har små staber, som kun hvert fjerde år kommer bort i noe så «vanskelig» som Kirkevalg. I enkelte staber er det ingen ansatte med praktisk erfaring fra valg. Dette gjør at den flyten i opplegget som et erfarent valgsekretariat har, oppleves som noe stort og uforståelig for andre.

Det er viktig at valgstyrene i bispedømmene setter stort fokus på Kirkevalget, for å gi god og oppdatert informasjon for kirkekontorene og menighetsrådene gjennom hele valgperioden. Også informere kommunen. Viktig at denne informasjonen kommer fra bispedømmene og den bør komme på et tidlig tidspunkt.

I høringsnotatet går det også gjennom en del andre bestemmelser knyttet til valg, der det foreslås å videreføre dagens ordninger. Fellesrådet har ingen innvendinger til dette.

Økonomiske konsekvenser

Tilskuddsordning for finansiering av Kirkevalget videreføres.